

Multimedia, onze toekomst? - Leerkrachtendeel

Themavelden

1. Identiteit
9. Communicatie en media

Procesdoelen

1. Autonomie
 - + Vanuit de eigen ervaring spreken (1)
4. Verantwoordelijkheid
 - +Aangeven waarvoor ze verantwoordelijk zijn (1-9)
5. Zingeving
 - + Onderzoeken wat belangrijk is in hun leven (9)
 - + Onderzoeken wat rondom hen waardevol is (1-9)

Kennis

- + Mijn keuzes (1)
- + Mijn kijkgedrag (9)
- + Online-omgang (gedragsregels, trollen) (9)

Specifieke vaardigheden

- + Zichzelf bevragen en ervaren (1)
- + Eigen kijkgedrag onderzoeken (9)
- + ICT gebruiken om de wereld te ontdekken (9)
- + Tactvol omgaan met/op sociale media (9)

Attitudes

1. Autonomie
2. Humanistisch
3. Zelfrealisatie

OPERATOREN

Openbreken: Leerlingen NCZ gaan op zoek in zichzelf door introspectie, we kijken in onszelf, en nemen waar hoe we vanbinnen functioneren. Wie ben ik? Wat wil ik? Waarom? Wat vind ik belangrijk? Waarom? We ontdekken onszelf.

Socialiseren: Leerlingen NCZ zoeken ook naar de ander : we kijken en luisteren naar hen. Wie is die andere? Waarvoor staat hij? Wat is zijn of haar mening over een bepaald onderwerp? Waarom? We willen door onderzoek die andere beter leren kennen. Het geeft ons een beter beeld van elkaars plaats in onze samenleving.

Kritiek: We kijken kritisch naar de wereld en naar menselijk denken en handelen. Zowel bij anderen als bij onszelf. We gebruiken wetenschappelijke kennis als toetssteen en zetten argumenten, voorbeelden en nuanceringen in.

Zelfreflectie: We denken na over ons eigen voelen, denken en handelen en over de keuzes die we zelf maken en de verantwoordelijkheden en de invloed op mens en natuur die daarmee gepaard gaan. Vandaag en in de toekomst.

LESTIPS

- Vertrekpunt van de les kan zijn: inpikken op het digitaal registreren van aanwezigheden/smartschoolagenda --> Een punt om even bij stil te staan dat we gebonden zijn aan onze computer tijdens de les.
- Bespreek ook multimedia binnen de klasmuren; gebruik op school leerkrachten versus leerlingen,... Alsook inpikken op multimedia tijdens vrije tijd. Dit maakt de instap rond dit thema vaak makkelijker (aansluiten leefwereld).
- Multimedia is een begrip dat leerlingen vaak moeilijk vinden; probeer dit goed te duiden wat dit exact inhoudt.
- Beklemtone van negatieve én positieve aspecten van multimedia.

EXTRA BIJDRAGE artikel MULTIMEDIA : De smartphone

Koppel deze extra bijdrage aan de lestips hierboven.

De smartphone, hij staat voortdurend aan. Ik wil gewoon niks missen, zo simpel ligt het. Hij is er altijd voor mij, tenzij hij – liefst zo snel mogelijk-aan het opladen is...

Er is onlangs een uitgebreid burgeronderzoek On/Off opgestart door de UGent om proberen na te gaan hoe sterk smartphonegebruik inwerkt op ons welbevinden. PRIK wil daarom ook eens proberen afoetsen welk impact smartphonegebruik heeft op de duizenden Priklezers in de klas, en het zou interessant kunnen zijn mochten de leerlingen hun antwoorden kunnen vergelijken met deze van jullie, onze leerkrachtgebruikers van PRIK. Dat zou pas een generatie-overschrijdend uitdagend klasdebat kunnen opleveren! Wij schotelen dus de onderzoeksvragen voor waarvan wij hopen dat er in de klas een echte "arenasfeer" zal door ontstaan.

- A. **Oefeningen 1 en 2** : aantal opstapjes waarmee bij de leerlingen het onderwerp kan worden ingeleid in relatie tot de onderzoeksvragen.
- 1.1. We spenderen tegenwoordig **gemiddeld 3 uur en 8 minuten per dag** op onze smartphone. (onderzoek UGent)
- Opdracht** : organiseer deze weekopdracht bij je leerlingen. Breng de resultaten in kaart en trek conclusies. Mocht je aan verschillende onderwijsvormen lesgeven (aso, bso, tso, kso) dan kan het best interessant zijn deze met elkaar te vergelijken en na te gaan:
- a. Wat de vaststellingen zijn (gelijklopend, (zeer) afwijkend,...) naar gelang van de onderwijsvorm. Maar je kan dit bij uitbreiding of specifiek ook doen per graad of zelfs per leerjaar. In elk geval krijg je daardoor de mogelijkheid om leerlingengedrag in kaart te brengen.
 - b. Welke uitleg de leerlingen er zelf aan geven
 - c. Vinden de leerlingen het "vanzelfsprekend" dat ze de bij hen individueel vastgestelde tijd online zijn? Laat hen dit zo duidelijk mogelijk toelichten.
 - d. Ga ook toch de uitersten of de "afwijkingen" in de klas na :
 1. Leerlingen die dit gemiddelde opvallend overstijgen
 2. Leerlingen die er ruimschoots onder zitten
 3. Leerlingen die geen smartphone hebben (en de redenen hiertoe : ouders of zijzelf willen het niet, te duur, te tijdrovend,...)
 4. Ga ook na of hun smartphone altijd en overal aan staat en natuurlijk het 'waarom' hiervan. Staat hij zelfs ooit af? (zie verder ook de oefening 'Hoe bereikbaar ben ik ?')

Oefening 2 : Lijst op waarvoor zij hun smartphone absoluut nuttig vinden en laat hen deze rangschikken van heel belangrijk naar minder belangrijk. Mogelijkheden kunnen zijn :

1. Opzoeken van trein- en busverkeer naar en van school
2. Fiets- en wandelroutes
3. Een betaling verrichten
4. Contacten met vrienden

5. Contact met thuis
6. Aankoop verrichten

=> Als ze deze en/of andere als positief ervaren, welke ervaren ze dan als negatieve invloed door de digitale media op hun leven, op hun welzijn?

We geven daartoe volgende gegevens mee : (resultaten Digimeter)

- 18 procent voelt zich **verslaafd** aan zijn telefoon
- 33 procent noemt zich **afhankelijk**
- 36 procent ervaart druk om altijd **bereikbaar** te zijn
- 28 procent geeft aan minder **tijd** op zijn smartphone te willen doorbrengen
- 90 procent zoekt trucjes om zichzelf meer **discipline** op te leggen bij het gebruik van zijn smartphone

=> Deze resultaten kunnen evenzo makkelijk worden afgetoetst in een klas of bij je leerlingenpopulatie als vergelijkend onderzoek. Ook hier kan de mogelijkheid het naar onderwijsvorm te organiseren. Belangrijk blijft immer : laat ze hun antwoorden toelichten, maar vooral laat en doe hen hun antwoorden *motiveren en onderbouwen*.

=> We hebben de potentiële kernbegrippen in vetjes gezet. Het is op zich al zeer interessant af te toetsen wat deze begrippen op zich voor de leerlingen inhouden, zelfs los van de context, zijnde digitale media. Nadat ze zijn benoemd, kan je ze dan in bovenstaande zinnen inpassen. Dit is een suggestie, je hoeft dit voorafgaand niet te doen, maar het is hoe dan ook zeer belangrijk dat de leerlingen een gedegen invulling kunnen geven wat voor hen een begrip inhoudt, om de verdere verwerking van de lesinhoud te optimaliseren.

Eindconclusie (voorlopige) omtrent hun digitaal welzijn in relatie tot beide oefeningen : wat is de belangrijkheid voor je leerlingen van deze technologie :

1. Is er voor hen een **balans** tussen de voor- en de nadelen van digitale media? Hebben zij controle over hun bereikbaarheid of "ondergaan" ze hun smartphone? (*zie verder ook oefening 'Hoe bereikbaar ben ik?'*)
2. Hoe werkt 'voortdurend' verbonden zijn in op enerzijds op hen zelf persoonlijk, als op hun relatie met anderen? (*zie verder ook oefening 'Hoe bereikbaar ben ik?'*)

B. De 6 onderzoeksvragen van het burgeronderzoek

1. Maakt schermtijd ons gelukkig of ongelukkig?
2. Maakt smartphonegebruik ons leven rustiger of net drukker?
3. Zorgt digitale technologie voor verbinding tussen mensen of drijft ze ons uit elkaar?
4. Moeten we ontkoppelen van onze schermen om weer verbinding met elkaar te kunnen maken?
5. Houden digitale media ons aandachtig of leiden ze ons af?
6. Maakt het leven met digitale technologie ons meer betrokken of Individualistischer?

Belangrijke opmerkingen/**lestips** m.b.t. de vragenlijst:

1. !!! Focus bij de vragen vooral op het gebruik van de **smartphone**. Er komt binnenkort nog een artikel over het **laptop**gebruik waarop je deze onderzoeksvragen nog eens kan enten, maar dan dus specifiek voor het laptopgebruik. Voor de collega's die in relatie tot beide digitale media willen finaliseren naar onderlinge impact en relatie smartphone-laptop, kan je na beide behandelde onderwerpen deze nog eens naast elkaar plaatsen om dus tot een eindconclusie te komen welke van de twee digitale media het meest impact heeft op onze leerlingen.
2. De onderzoeksvragen hebben als doelgroep adolescenten. Hou er dus rekening mee dat wij ze voorleggen aan onze leerlingen, zijnde 12- tot 15-jarigen. Enige begeleiding kan best op zijn plaats zijn, en vooral, probeer steeds te starten vanuit hun **eigen leefwereld**.
3. !!! *Vervang strategisch daarom in de vragen 'ons' door 'je' en de vragen klinken voor onze leerlingen al een heel stuk persoonlijker, dus vertrouwder, in de oren.*

Maak de onderzoeksvragen over aan je leerlingen als individuele oefening. Daarna volgt het klasgesprek.

Lestip :

je kan deze vragen eerst in hun volledigheid van 6 laten beantwoorden en daarna vraag per vraag behandelen in de klas.

OF : je kan hen vraag per vraag laten beantwoorden en dus vraag per vraag voorleggen aan de klas en verwerken in een groepsgesprek. PRIK opteert voor deze aanpak omdat de focus dan steeds op 1 deelonderwerp ligt en meer diepgang per vraag kan worden bereikt, en als dusdanig begin je steeds met een nieuw deelaspect.

Trek na elke vraag ook een (tussentijdse) conclusie voor de volledige klas.

Na bespreking van de 6 vragen probeert elke leerling voor zichzelf een conclusie te trekken :

1. Waar plaatst de leerling zich persoonlijk in relatie tot : 'Ik en mijn smartphone' ?
2. Waar plaatst de leerling zich relationeel tot de digitale cultuur?

OEFENING : ZELFBEELD

We proberen in deze oefening dieper in te gaan op welke invloed hun smartphone heeft op hun Zelfbeeld. Voorgaande oefeningen gaven daartoe reeds een stevige aanzet, en we gaan nu nog voor meer diepgang. PRIK verwijst hier ook graag naar haar Themaveldpublicatie 'IDENTITEIT', waar je evenzo een reeks oefeningen omtrent '**Wie ben ik?**' kan raadplegen voor je lespraktijk.

1. Invloeden op hun Zelfbeeld :
 - a. Wat doe je op je smartphone?
 - b. Wat laten de leerlingen toe?
 - c. De omgeving : bijvoorbeeld de thuissituatie (andere actoren kunnen ook):
 - c.1. een goede relatie: dingen kunnen bespreekbaar maken met de ouders = belang van communicatie en opstellen van afspraken

c.2. of aan je lot overgelaten worden bvb. thuis : kwetsbaarheid naar verslaving aan de smartphone wordt een stuk groter. Overdaad.

Lestip:

We geven jullie de resultaten mee van een recent onderzoek van de Universiteit van Amsterdam omtrent de invloed van de sociale media op het welzijn van iemand. Of het welzijn van iemand wordt beïnvloed door sociale media, hangt af van de persoon zelf en van de omgeving. Zie ook de vraagjes in bovenstaande 1a, 1b en 1c.

Wat blijkt uit het Amsterdamse onderzoek :

- 46 procent van de gevolgde jongeren voelde zich beter na gebruik van sociale media?
- 10 procent voelde zich slechter
- Voor 44 procent was er geen verschil in welbevinden

Het is aan jou als leerkracht om te bepalen of je deze studie aanwendt in je lespraktijk.

Je zou deze resultaten bijvoorbeeld gewoon in vraagvorm kunnen gieten naar 'Hoe voel je je naar welbevinden na gebruik van je smartphone?' : beter, slechter, het maakt geen verschil uit.

Beter : wat betekent dit concreet voor je Zelfbeeld?

Slechter : idem

Geen verschil : idem

Let wel : de zorg voor de leerling is zeker nodig wanneer deze zich slechter gaat voelen door het gebruik van haar/zijn smartphone. We weten dat het net de jongeren die al kwetsbaar zijn (zie bvb. hierboven, puntje c.2.) de schadelijke gevolgen van het mediagebruik ondervinden.

Lestip:

Als je deze vragen opneemt in je lespraktijk, is het wel zeker interessant na te gaan wat 'beter', 'slechter' of 'geen verschil' juist inhoudt omtrent de gewaarwording '**voelen**', opnieuw, in relatie tot hun Zelfbeeld.

We denken dan aan: 'zelfzekerder', 'emotioneler', 'kwetsbaarder'.

OEFENING : VERVELING

Nagaan wat voor hun het begrip 'verveling' betekent.

Bijvoorbeeld :

- De les interesseert me niet... (uitgebreider te behandelen : school en smartphonegebruik : regels en reglement : worden ze nageleefd/gecontroleerd?,...)
- Wachten op de trein of bus...
- Speeltijd...
- Vakantie...
- Terwijl ik aan tafel thuis op het eten wacht...
- Mijn kamer...
- Er is niks spannends, dus.../ er gebeurt niks spannends, dus...
- Mijn ouders zijn op familiebezoek en ik moet mee...

Laat hen in eerste instantie zelf voorbeelden van verveeltijd aangeven, en ga ook na waarom ze zich in deze omstandigheden vervelen.

Oplossing : één druk op de knop en weg verveling?

Maar : waarmee wordt de verveeltijd opgevuld?

Waarnaar gaan ze op zoek als ze zich vervelen: net zinvolle dingen of is het voor hen gewoon doden van de tijd in afwachting van..., van wat eigenlijk?

Is het : als ik mij verveel, dan komt de smartphone eraan, of is het : altijd smartphone en ik verveel me dus niet/amper/nooit?

Vinden de leerlingen dat ze zich afsluiten van hun omgeving wanneer ze hun smartphone gebruiken, m.a.w. 'ik weet niet meer wat er rondom mij gebeurt', maar daar geef ik niet om, 'Ik heb het liever zo'.

Of: hebben ze daar zelfs geen benul van dat ze in hun Ik-wereld leven in die smartphonetijd? Of : doorbreekt hun smartphone juist die Ik-wereld door te communiceren met elkaar?

OEFENING : HOE BEREIKBAAR BEN IK?

Uitgangspunt : 'Ik kies waar en wanneer ik mijn smartphone gebruik'

Opdracht : maak 2 kolommen : 'wel' en 'niet'

In elke kolom maak je tevens 2 onderverdelingen : 'waar' en 'wanneer'

De bedoeling van deze oefening is na te gaan in welke mate de leerlingen: enerzijds bereikbaar *willen* zijn : op welke plaats en op welk tijdstip

Anderzijds bereikbaar *kunnen* zijn : op welke plaats en op welk tijdstip

Daaruit volgt : enerzijds : hoe sterk is hun al dan niet afhankelijkheid, nood, behoefte verslaving aan dit digitale medium

anderzijds : hoe groot is hun weerstand tegen/controle over dit alomtegenwoordige medium

Met andere woorden :

° Tot op welke hoogte zijn ze in staat **zelf** te bepalen hoe de smartphone inwerkt op hun welzijn.

° Zorgt hun smartphone ervoor dat ze zich meer **verbonden voelen** met anderen omdat zij voortdurend met elkaar zijn verbonden (socialiserende werking), of ondervinden zij die voortdurende "verbondenheid" als vervelend, storend, onvrij, controlerend, afhankelijk...

Lestip :

Ga zeker ook na :

° Hoe het zit met de factor 'vermoeidheid'. Hoe moe voelen ze aan het eind van de dag, of ...'s morgens na nachtelijke communicatie met zichzelf of een ander

° Of ze ervan op de hoogte zijn dat (nu extra met de examens voor de deur) tussentijds gebruik van de smartphone absoluut leidt tot concentratieverlies en dat het flink wat tijd duurt tot ze opnieuw de focus kunnen hebben op datgene waarmee ze bezig zijn, zeker wanneer het hersenwerk betreft

Lestip :

Volgend nevenaspect hierbij kan ook worden nagegaan : onderwerp 'Technolgie'. De onderzoeksvraag wordt dan : 'voelen we ons beter, wordt ons leven er makkelijker op dankzij deze steeds ingenieuzer technologie van de sociale media of leidt de technologie (een smartphone kan steeds meer) tot een gevoel van nervositeit, stress, onvoldaanheid, ongemak,...?

Je kan met dit uitgebreide **Leerkrachtendeel** dus alle kanten uit, zowel naar leeftijd van je leerlingen, als naar onderwijsvorm. Uitgeput naar invalshoeken zijn we hierbij zeer zeker niet. Er is ook nog Whatsapp en Instagram (om er maar enkele te noemen) die mogelijk een aparte les kunnen inhouden.

Tot slot :

Het zou waardevol en boeiend zijn voor de opvolging en feedback van dit lesthema dat jullie de resultaten van jullie eigen klasonderzoek aan ons overmaken. Hoe meer resultaten van scholen we binnenkrijgen, des te beter kunnen we leerlingengedrag met elkaar vergelijken. We kunnen jullie resultaten dan publiceren op onze website en dit zorgt er dan voor dat de ene school kan lezen hoe een andere school omgaat met digitale media, in deze in het bijzonder de smartphone. En wees vooral gerust omtrent jullie privacy : er wordt geen enkele school bij naam genoemd, noch de naam van welke leerling dan ook, noch de naam van welke leerkracht dan ook, tenzij jij als leerkracht ons schriftelijk uitdrukkelijk meldt dat we de toestemming krijgen om de naam van de school te vermelden.

BRONNEN

Burgeronderzoek On/Off UGent
Digimeter gekoppeld aan ditzelfde onderzoek
Studie Universiteit van Amsterdam